

*Ігор Іванович СМУТОК,
аспірант кафедри давньої і нової історії України
Київського державного університету ім.Тараса Шевченка*

**КОРОЛІВСЬКІ СТОЛОВІ МАЄТКИ
ГАЛИЧИНИ XVI-XVIII СТ.
(огляд фондів ЦДІА у Львові)**

У процесі розробки тієї чи іншої наукової проблематики природним є прагнення пошуковця до якомога глибшого вивчення її джерельної бази. Водночас кожний дослідник, який займається евристичною науковою роботою, знає, наскільки важко зорієнтуватися у величезному масиві архівного матеріалу. Це зумовлено, передусім, відсутністю відповідних архівних путівників, а також тим, що наявні описи фондів не завжди мають вичерпну інформацію. Тому публікація оглядів й характеристик окремих архівних матеріалів залишається актуальною потребою сучасної історичної науки. Згадані дослідження полегшать, значною мірою, роботу архівістів, археографів, джерелознавців по створенню ґрунтовної довідкової літератури.

Архівні матеріали до історії королівських столових маєтків Галичини XVI-XVIII ст. уже привертала увагу дослідників, й деякі з них – а саме архів Самбірської економії, який знаходиться у відділі рукописів Наукової бібліотеки Львівського університету – дочекалися ґрунтовного аналізу [29], але вони далеко не вичерпують усієї наявної документації, яка також зберігається в Центральному державному історичному архіві (ЦДІА) у м.Львові, у Львівській науковій бібліотеці ім.В.Стефаніка, Головному архіві давніх актів у м.Варшаві тощо. Без них неможливе всебічне вивчення соціально-економічного й правового життя населення королівської економії, організації адміністративного та господарського управління маєтками. Обсяг даної статті не дозволяє описати всі документи, що знаходяться у вищезгаданих установах. Спробуємо розглянути лише ті, що знаходяться у ЦДІА у м.Львові (в подальших публікаціях будуть проаналізовані матеріали решти згаданих архівів та рукописних зібрань). Таким чином, удасться створити комплексний опис джерельної бази з історії королівських столових маєтків Галичини.

Оскільки королівські столові маєтки створювалися з метою забезпечити матеріальний достаток польської держави, то економічна діяльність адміністрації була пріоритетною протягом усього періоду її існування. Нами досліджена, передусім, численна документація, що висвітлює саме цю сторону управління. За своїми внутрішньою (змістовою) та зовнішніми ознаками вона дуже різноманітна. Найбільш інформаційно насиченими є описово-статистичні матеріали – інвентарі й ревізії. З джерельно підтверджених свідчень достеменно відомо про існування 23 такого роду документів, що територіально охоплювали всю економію, не враховуючи інвентарів окремих об'єктів власності чи адміністративних одиниць в економії. Значна частина їх датується XVIII ст. Без сумніву, їхня кількість була набагато більшою й ті, що знаходяться зараз у архівах і бібліотеках Львова, Варшави, Вроцлава, становлять лише незначний відсоток від створеного століттями й постійно знищеного. Інвентарі й ревізії вміщували переважно відомості про податки й повинності громад і окремих осіб, які проживали на території економії й володіли чи користувалися на різних правах нерухомістю. Фіксувалися дані про розміри громадських, солтисівських, вийтівських, вибранецьких та інших землеволодінь, детально описувалися всі об'єкти нерухомості. Більш поширені інвентарі включали описи кожного окремого селянського господарства. Як правило, вони склалися під час переходу економії до нової адміністрації й були основним документом, на який посилалась замкова влада, проводячи свою фіскальну політику, а також, по суті, складовою контракту, що укладався між новим адміністратором і скарбом та зобов'язував першого після закінчення повноважень передати економію наступникові згідно з останнім інвентарем. У разі невідповідності реального економічного стану свідченням інвентаря скарб, посилаючись на них, міг через суд вимагати від колишньої адміністрації матеріального відшкодування. У XVIII ст. для посилення контролю над управлінням в економіях, інвентаризація проводилась в середньому через кожні 4-5 років. Одночасно в повсякденну практику входить складання ревізії на окремі об'єкти власності. Ці ревізії ставали вихідним пунктом при укладанні з новими державцями, посесорами тощо договорів користування ними.

Якщо інвентарі та ревізії окреслювали господарсько-фіскальні можливості селянського господарства, громад, окремих об'єктів господарювання (млинів, корчем, фільварків тощо), то відносини власності, тобто реальна здатність привласнювати якусь частину з них й розпоряджатися ними, визначалися в привілеях та різного роду наданнях. У цілому такі надання мали характер пожалування на ленному праві, що включало відмову верховного власника від частини земельної ренти, баналітетів, імунітетних прав. Власник такого привілею мав широку свободу дій у своїй господарській діяльності, і його обов'язки зводились до сплати певної грошової суми за це. Привілеї надавалися від імені власника, тобто коронованої особи, державцями-адміністраторами, вищими урядовими установами, наприклад, Скарбовою комісією Його Королівської Милості. Адресатом при цьому могли бути не лише окремі особи, а й цілі громади чи соціальні групи. Така політика Скарбу, на перший погляд, не вигідна, була необхідною в XVI ст. за умов проведення колонізації гірських районів, коли потрібно було створити сприятливі умови для її успішного здійснення. Пізніше вона зміцнювалася тим традиційним розумінням відносин власності, що панували в тогочасному суспільстві. Воно розглядало землю і будь-яку нерухомість як матеріальний (речовий) бік феодальних взаємовідносин соціальних груп. Поряд із тим, формується цілком інакший погляд на об'єкти власності: це не просто матеріальна винагорода за ті чи інші послуги, надані польській монархії, а джерело постійного прибутку. Тим самим вони стають об'єктом господарювання, а відтак виникає новий підхід у економічних відносинах посесорів, державців зі Скарбом. Фактично, зі співвласників вони перетворюються на виконавців розпоряджень та інструкцій останнього. Господарські відносини між ними регулюються вже не привілеями, а договорами й контрактами. Новий метод управління вводився в практику досить повільно і став домінуючим лише у XVIII ст.: усе, що давало хоч якийсь прибуток, адміністрація і скарб намагаються віддати в тимчасове користування на вигідних для себе умовах. Послідовно проводиться політика інкорпорації найбільш прибуткових об'єктів до Скарбу. Порівняно із привілейованими посесорами орендарі й контрактники перебували в гіршому становищі, їх майнові права

були значно урізані, а залежність від адміністрації – більшою. Саме тому, щоб зберегти своє становище, перші намагалися закріпити його привілеями та підтвердженнями й передати їх спадкоємцям, натомість останні перед собою такої мети не ставили. Цим пояснюється велика кількість привілеїв, що збереглися, й незначна кількість контрактів чи договорів.

Для зручності викладу матеріалу й кращої орієнтації читача подаємо пофондовий огляд архівних матеріалів.

Ф.13: “Перемиський гродський суд”, ф.14: “Перемиський земський суд”. Ці фонди сформовані на базі актових книг цих судів та індексів, складених до них в кінці XVIII ст. австрійськими чиновниками [32, 6]. Тематично документи охоплюють досить широкий спектр публічно- та приватно-правового життя привілейованого стану й населення королівського домену, починаючи з актів цивільного й кримінального процесів й закінчуючи королівськими привілеями, універсалами та ін. Оскільки Самбірський повіт, як судово-адміністративна одиниця, а відповідно, економія, як господарський комплекс, що охоплював ту ж саму територію, підлягав судовій юрисдикції Перемиського гроду, природньо, що записів, поданих мешканцями й урядовцями економії до актових книг гродського й земського судів, збереглося чимало. Визначити абсолютну їх кількість неможливо без опрацювання цих книг й складення реєстрів чи, принаймні, обширного географічного та іменного покажчика до них. Проте навіть зараз можна з певністю стверджувати, що документальний матеріал з історії Самбірської економії, який тут знаходиться, досить значний і після ретельного опрацювання може суттєво доповнити відому науці джерельну базу даної тематики. Переконалим доказом на користь цього твердження є праці польського історика М.Горна, в яких на основі матеріалу актових книг гродського і земського судів відтворені окремі сторінки з історії суспільного та соціально-економічного життя населення Самбірської економії першої половини XVII ст. [33]

Ф.43: “Магістрат м.Самбора (1542 – кінець XIX ст.)” включає документи та актові книги урядових установ м.Самбора, що функціонували до анексії Галичини Австрійською імперією й проведення міської реформи. Фонд складається з двох частин. До

першої входять окремі документи, створені як міськими інституціями, так і вищими урядовими установами Речі Посполитої з метою врегулювання господарсько-економічного та адміністративно-судового життя населення міста. Другу частину складають актові книги уряду Ради та вйтівсько-лавничого суду м.Нового Самбора. Незважаючи на магдебурзьке право й відносну незалежність міста від старостинської влади, а подеколи й гостре протистояння між ними, міське господарство й органи управління були складовою й невід'ємною частиною господарського й адміністративно-судового апарату економії. Все це в тій чи іншій мірі відображають документи цього фонду. Наприклад, звідси можна отримати вичерпну інформацію про участь міста в сплаті загальних податків, поборів, відбуванні повинностей, про господарські взаємовідносини християн з євреями, які підлягали замковій юрисдикції. Ремісниче виробництво (отримання сировини, збут продукції, боротьба з партачами) не могло нормально функціонувати без регулярних взаємовідносин з округою, що автоматично призводило до втручання й зростання впливу замкової адміністрації. Зрештою, про тісний зв'язок міста й замкової влади свідчить наявність у судових актах міста справ жителів економії, і навпаки – самбірські міщани зверталися до адміністраторських та віце-адміністраторських судів, як вищої апеляційної інстанції для вйтівсько-лавничого суду. Останнє мало тенденцію до зростання, особливо в XVIII ст.

Серед найбільш цікавих документів слід виділити підтвердження місту магдебурзького права та інших привілеїв коронованими особами [2], справи розгляду взаємовідносин міста із замковою владою [3], універсал Августа II до підданих економії з наказом повідомляти про утиски й заподіяні шкоди (з власноручним підписом) [4], дві книги постанов міської громади за 1660-1689 рр. та 1696-1713 рр., книги індуктів уряду Ради, куди вносилися не тільки приватні угоди міщан, а й королівські, старостинські (адміністраторські) накази та розпорядження [5].

Ф.45: "Магістрат м.Старої Солі (1421-1835 рр.)" нараховує 13 одиниць зберігання, з яких лише 8 датуються XVI-XVIII ст., а решту справ складають книги запису протоколів засідань магістрату за 1800-1878 рр. й виходять за хронологічні межі досліджуваної

проблематики. З восьми вицезгаданих книг на увагу заслуговують, передовсім, книга запису протоколів війтівсько-лавничого суду за 1667-1742 рр. [6], реєстр шкод, заподіяних місту військовим загоном [7], копії королівських привілеїв, наданих місту, міщанам і передміщанам у 1539-1748 рр. [8]. Судячи з усього, це лише незначна частина міського архіву, що збереглась, про що свідчать регулярні записи й посилання на актові книги війтівсько-лавничого суду м. Старої Солі в замкових документах [1].

Ф.134-оп.2: "Матеріали про шляхетські маетки (1562-1903 рр.)". У ньому згруповані документи, що стосуються організації та ведення господарств, різних за своїми розмірами та формами організації – від дрібношляхетських до великих державних та магнатських комплексів. Серед них є декілька справ, які можуть зацікавити дослідника історії королівських столових маєтків. Це перелік війтівств, солтисів, вільників князів, корчмарів, гайдуків, млинарів Дрогобицького й Самбірського повітів, складених на початку 80-х років XVIII ст. [9], розпорядження з інструкцією адміністрації державних маєтків про врегулювання пропінанційного і орендних справ у Самбірській та Дрогобицькій економіях [10]. Всі вони датуються кінцем XVIII ст., тобто періодом, коли австрійська влада докладно вивчала економічне становище колишніх королівських столових маєтків й робила конкретні кроки для його покращення. Цей процес потребує ретельного дослідження, й згадані справи можуть бути для цього використані. Крім того, слід зазначити, що рівень обліково-статистичної справи в Австрійській імперії був на порядок вищий, ніж в Речі Посполитій, й тому перелік привілейованих господарств Дрогобицького староства та Самбірської економії, складених вже під час австрійського панування, можна використати для порівняння й доповнення статистичних даних попереднього періоду.

Ф.146: "Талицьке намісництво" вважається одним із найбільших фондів ЦДІА у Львові. До нього входять документальні матеріали державних установ і організацій, що існували в період 1772-1921 рр. на території Галичини. Фонд нараховує 199 212 справ, розбитих на 109 описів [28, 3]. Хоча більшість матеріалів фонду хронологічно відносяться до більш пізнього періоду, серед них є ряд документів, що були створені чи змістовно стосуються часів Речі Посполитої.

Наприклад, в описі 186 вміщено матеріал за 1772-1866 рр. стосовно солеварень, в тому числі й тих, що знаходилися на території королівської економії; в описі 65 вміщено справи адміністративних і державних маєтків і соляних копалень та персональні справи службовців управління державних маєтків і соляних копалень за 1803-1831 рр., яке перебрало на себе управління королівськими економіями. В описі 86 – статистичні дані з часів останньої старопольської люстрації королівщин 1765 р. Це переважно копії актів люстрації з зазначенням кількості дворів, чиншовиків, підданих та шляхти, внесені до гродських книг різних земств, а з них, в свою чергу, зроблені виписки для губернаторства. Більш детальну інформацію можна отримати з інвентарних описів цього фонду. В більшості з них відшукуються поодинокі матеріали до історії королівських столових маєтків Галичини.

Ф.142: “Громадський уряд села Чукви”. На території Самбірської економії було засновано декілька сіл на німецькому праві, з них лише три зберегли свою, характерну для магдебурії, правову юрисдикцію – війтівсько-лавничий суд. Його склад, компетенція й функціонування докладно висвітлив В.Інкін [30]. Маємо тут лише актові книги одного із сіл – Чукви, що утворюють окремих фонд в ЦДІА у Львові. П'ять з них послідовно охоплюють період від 1681 по 1818 рр. [11], ще чотири вміщують справи за різні роки з крайніми датами 1529-1836 рр. [12]. За змістом це в основному кримінально- й цивільно-процесуальні справи (скарги, зізнання, вироби і т.д.). Крім того, сюди входять декрети короля Яна III та комісарські акти з приводу суперечки громади з посесорами війтівства Закліками [13], реєстри прибутків та витрат сільської каси за 1702-1713 рр. [14]. Зберігся цікавий інвентарний опис документальних матеріалів села, складений в 1938 р. [15] та акт оцінки рухомого та нерухомого майна мешканця с.Чукви Гришейка Івана [16]. Всього 13 одиниць зберігання.

Ф.166: “Крайова табуля” складається з актових книг, до яких вносилися документи купівлі-продажу нерухомого майна, заповіти населення Галичини тощо. Серед них збереглось декілька книг, в які внесено записи фінансово-майнових справ жителів Самбора та Самбірської економії, датованих кінцем XVIII – початком XIXст. [17]. В одній з них вміщено копії королівських привілеїв XVII-XVIIIст. [18]

Ф.181: “Графи Лянцкоронські” – оп.2: “Жевуські” укомплектований на основі архівів магнатських родин, чії маєтності, в основному, знаходилися на території Галичини. В цьому фонді зберігається 27 справ, що стосуються Самбірської економії. Всі вони відносяться до часів адміністрації барона де Гартенберга-Садогурського. В.Інкін вважав, що саме завдяки родинним зв’язкам останнього з Лянцкоронськими ці матеріали опинилися саме в цьому фонді [1, 131]. Припускаємо, що матеріали Самбірської економії знаходилися в родинному архіві Уруських і звідти потрапили до архіву Жевуських. Свідченням цього є листування віце-адміністратора Самбірської економії Хоми (Фоми) Уруського з різними особами, на основі якої укомплектовано більшість справ (16 із 27). Крім того, серед справ, що стосуються Самбірської економії, знаходяться документи, що висвітлюють сімейні справи Уруських. Нарешті, справи Самбірської економії не утворюють компактної групи в описі, а перемішані з іншими, що висвітлюють, в основному, історію литовських економій та господарсько-адміністративну діяльність Фоми Уруського, як управителя цими економіями у 80-х рр. XVIII ст. Не виключено, що віце-адміністратор Самбірської економії й управитель литовськими економіями – одна й та сама особа.

Судячи зі змісту, матеріали Самбірської економії в цьому фонді – це господарсько-фінансова й звітна документація; більшість справ, як вже згадувалось, листування віце-адміністратора та інших установ і посадових осіб: Скарбової комісії Його королівської Милості, адміністратора, касира та секретаря Самбірської економії. Виходячи з того, що документи господарсько-фінансового характеру збереглися погано і становлять найменшу групу в порівнянні з судово-адміністративною документацією, а також враховуючи тенденцію, яка починає домінувати в політиці Скарбу з середини XVIII ст. (підняти прибутковість економій й покращити управління ними), дані матеріали є досить цінним джерелом і заслуговують на увагу дослідників.

Ф.453: “Продаж королівських та церковних маєтків” сформований на базі матеріалів, що утворилися в процесі розпродажу Австрійською владою державних (королівських) та секуляризованих

церковних земель колишньої Речі Посполитої. Спочатку матеріали фонду знаходилися в університетській бібліотеці, куди були передані з архівів Галицького Намісництва за ініціативою дирекції бібліотеки. Тут вони зберігалися до середини 40-х рр. й були опрацьовані Є.Барвінським. Результатом його роботи було видання “Реперторіуму...”, в якому вміщено дані про спосіб володіння чи користування об’єктом власності, ім’я власника доживотника про перебування під державним управлінням та продаж [31]. Поряд з іншими подано відомості про маєтки колишньої Самбірської економії. Більш вичерпну інформацію можна отримати з інвентаря фонду. В цілому, джерелознавча цінність цього матеріалу висока: австрійські чиновники на основі старопольських інвентарів та люстрацій і сучасних їм описів зібрали детальну інформацію по кожному з об’єктів власності, з метою визначення їх реальною вартості.

Ф.776: “Земський архів міста Львова” вміщує дві справи, документи яких висвітлюють процес передачі матеріалів Самбірської економії з урядових установ Галицького намісництва до університетської бібліотеки. Це листування дирекції бібліотеки з повітовим судом в м.Самборі, Турці, окружним скарбом в м.Самборі та Намісництвом у Львові в справі зберігання в них давніх польських актів, реєстри документів, переданих бібліотеці тощо. Таким чином, справи цього фонду допоможуть частково простежити історію архіву Самбірської економії в другій половині ХІХ ст. до часу передачі його університетській бібліотеці.

Ф.856: “Самбірська економія” утворений в 1976 р. на базі розрізнених документів, що стосуються економії. До цього його матеріали зберігалися разом з іншими у фонді 159, оп.8 “Галицька фінансова прокуратура”. Справи опису були сформовані ще до 1939 р., й тоді ж ці документи згруповані під назвою “чужі акти” як такі, що не відносяться до даного опису. На сьогодні він нараховує 443 одиниці зберігання, серед них – одна актова книга Старосольського жупного суду (1714-1749 рр.), решта – окремі документи чи група документів. За походженням їх можна об’єднати в декілька груп: витяги з гродських та земських книг Перемишля, Львова, Сянока, оригінали та копії – всього 357 справ; 15 – витяги з Самбірських міських книг, 25 – з архівів Самбірської економії, по

декілька – з Радомських трибунальських книг, коронної метрики, актів Старосольського жупного суду, старосамбірських міських книг. Хронологічно переважають документи XVIII ст. (вони становлять більшість), поряд з тим зустрічаються документи XVI, XVII, XIX ст. Вони охоплюють всю різноманітність тогочасних польських публічно-приватно-правових актів – від скарг, свідчень, актів купівлі-продажу до королівських привілеїв та рескриптів Скарбової комісії. Серед них, передовсім, привертають увагу інвентарні описи економії 1563 р. [31], копії інвентарів Липецької, Розлуцької, Волосянської, Підбузької країн за 1749 і 1768 рр. [19]. Інвентар Гвоздецької країни (домінії) від 1815 р., складений на основі люстрацій 1749, 1768 рр. [20], опис Колпещької жупи 1749 р. [21], акти господарсько-фінансового характеру економії і її окремих об'єктів господарювання: контракти [22], призначення чи звільнення урядовців економії [23] тощо. Окрему групу утворюють документи, що висвітлюють міське життя Нового Самбора, Старого Самбора, Старої Солі [24]. Досить цікавими є витяги з коронної метрики – переліки документів, що відносяться до Розлуцької та Липецької країн за 1508-1578 рр. та 1508-1594 рр. [25], документи про майновий спір королівських сіл Дублянського та Бабинського ключів з власниками с. Корналовичі за 1532-1766 рр. [26], підтвердження Сигізмундом Августом надання князя Льва монастирю св. Спаса земельної ділянки між селами Торчиновичі та Торгановичі [27] та ін.

Перераховані фонди охоплюють більшу частину документів, що стосуються історії Самбірської економії, поряд з тим незначна кількість матеріалу знаходиться в інших Фондах. Їх вивчення може суттєво доповнити вже виявлені й частково введені до наукового обігу документи.

Таким чином, ЦДІА у Львові зберігає в достатній кількості необхідний джерельний матеріал для вивчення історії королівських економій. Створений установами й інституціями, що в тій чи іншій мірі співпрацювали з управлінським апаратом Самбірської економії або підтримували певні зв'язки (господарський, адміністративний, військовий) з окремими соціальними групами чи особами, що проживали на території економії, він відбиває різні сторони господарсько-економічного і адміністративно-судового життя в

економії, при цьому майже не дублюючи документи з архіву Самбірської економії, що знаходяться в університетській бібліотеці у Львові та інші архівні та рукописні матеріали до історії королівських маєтків, які зберігаються у Польщі.

1. Наукова бібліотека Львівського державного університету ім.І.Франка, відділ рукописів. – Спр.529. – С.65 та ін.
2. Центральний державний історичний архів України у Львові. – Ф.43. – Оп.1. – Спр.1, 7, 13, 17, 23, 40 та ін.
3. ЦДІАЛ. – Ф.43. – Оп.1. – Спр.19, 21, 48, 66 та ін.
4. ЦДІАЛ. – Ф.43. – Оп.1. – Спр.51.
5. ЦДІАЛ. – Ф.43. – Оп.1. – Спр.155. – С.214, 230, 238, 249-250; спр.156. – С.28, 54-55, 250-253, 517-519; спр.157.– С.293-294, 776-777; спр.198.– С.162-163.
6. ЦДІАЛ. – Ф.45. – Оп.1. – Арк.448.
7. ЦДІАЛ. – Ф.45. – Оп.1. – Спр.12. – Арк.6.
8. ЦДІАЛ. – Ф.45. – Оп.1. – Спр.13. – Арк.13.
9. ЦДІАЛ. – Ф.134. – Оп.2. – Спр.282, 283.
10. ЦДІАЛ. – Ф.134. – Оп.2. – Спр.714.
11. ЦДІАЛ. – Ф.142. – Оп.1. – Спр.4-8.
12. ЦДІАЛ. – Ф.142. – Оп.1. – Спр.1 (1529-1721 рр.), спр.2 (1638-1680 рр.), спр.3 (1671-1836 рр.), спр.9 (1782-1792 рр.).
13. ЦДІАЛ. – Ф.142. – Спр.10.
14. ЦДІАЛ. – Ф.142. – Спр.11.
15. ЦДІАЛ. – Ф.142. – Спр.12.
16. ЦДІАЛ. – Ф.142. – Спр.13.
17. ЦДІАЛ. – Ф.166. – Оп.1. – Спр.2011-2014.
18. ЦДІАЛ. – Ф.166. – Оп.1. – Спр.2011.
19. ЦДІАЛ. – Ф.856. – Оп.1. – Спр.2, 256, 258, 283, 285, 320, 321, 414, 415.
20. ЦДІАЛ. – Ф.856. – Оп.1. – Спр.146.
21. ЦДІАЛ. – Ф.856. – Оп.1. – Спр.402.
22. ЦДІАЛ. – Ф.856. – Оп.1. – Спр.15, 161, 227, 241.
23. ЦДІАЛ. – Ф.856. – Оп.1. – Спр.28, 189, 199, 363, 388.
24. ЦДІАЛ. – Ф.856. – Оп.1. – Спр.82-91.
25. ЦДІАЛ. – Ф.856. – Оп.1. – Спр.113, 114.
26. ЦДІАЛ. – Ф.856. – Оп.1. – Спр.126.
27. ЦДІАЛ. – Ф.856. – Оп.1. – Спр.139.
28. Галицьке намісництво (1772-1921 рр.): архівно-бібліографічний фондний покажчик. – К.: Наукова думка, 1990. – 212 с.
29. Інкін В. Архів Самбірської економії // Записки НТШ. – Львів, 1996. – Т.231. – С.109-146.
30. Інкін В.Ф. Сільські суди німецького права в Галичині XVI-XVIIIст. // Вісник Львівського державного університету. Серія історична. – 1984. – Вип.20. – С.34-40.

31. Barwiński E. Repertoryum znajdujących się w bibliotece Uniwersyteckiej we Lwowie aktów zajęcia i sprzedaży dóbr kościelnych i królewskich. – Lwów: B:W, 1909. – 118s.

32. Dąbkowski Prz. Księgi sądowe przemyskie i przyworskie w dawnej Polsce // Rocznik towarzystwa przyjaciół nauk w Przemyślu. – 1936. – R.8. – S.1-86. Окремо: Przemysł, 1936. – 86 s.

33. Horn M. Walka chłopów czerwonoruskich. – Warszawa-Poznań: PWN, 1982. – Cz.2. – S.86-98.

Ігор Смуток. Королівські столові маєтки Галичини XVI-XVIII ст. (огляд фондів ЦДІА у Львові). У статті досліджується актуальна проблема історії Галичини – королівські маєтки XVI-XVIII ст. Автор робить спробу огляду фондів Центрального державного історичного архіву України у Львові, характеризує документальні матеріали, які стосуються історії адміністративно-господарської одиниці Галичини – Самбірської економії, соціально-економічного і правового життя населення регіону.

Игорь Смуток. Королевские столовые имения Галиции XVI-XVIII вв. (обзор фондов ЦГИА во Львове). В статье исследуется актуальная проблема истории Галиции – королевские имения XVI-XVIII вв. Автор делает попытку обзора фондов Центрального государственного исторического архива Украины во Львове, характеризует документальные материалы, которые относятся к истории административно-хозяйственной единицы Галиции – Самборской экономии, социально-экономической и правовой жизни населения региона.

Ihor Smutok. The royal estates of Halicia in XVI-XVIII th. (review of the funds of the Central State Historical Archive of Ukraine in L'viv). In I.Smutok's article an actual problem of the Ukrainian Halicia's history – the royal estates of the XVI-XVIII th. – has been studied. The author makes an attempt to review the funds of the Central State Historical Archive of Ukraine in L'viv, characterizes the documental materials concerning the history of the administrative and economic unit of Halicia, namely – of Sambir economy, and the economical and juridical life of this region's population.